

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"כ - לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכיר

גליון מס' 388

ערש"ק פרשת "נוז", א' בזשון תשע"ד

זכות העלו לפרסומי השלמה המהירה של מר האיון הרב חיים עובדיה ניסן בן גורליה

שלוש מציאות!

בספר הקדוש "באר יעקב" לכ"ק האדמו"ר ר' יעקב ישכר בער מנדבורנא זצ"ל, הביא את פירושו של רש"י הקדוש ז"ל על הפסוק הפותח את פרשתנו "אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו, את האלקים התהלך נח", וזאת לשונו: "למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים - מעשים טובים". ושאל האדמו"ר זצ"ל מהו הלשון "עיקר" ועוד מדוע נקט תולדותיהם של "צדיקים", היה לו לומר כלשון המדרש תנחומא: "תולדותיו של אדם"? ותירך והקדים דברי המדרש רבה: אמר ר' סימון, שלוש מציאות מצא הקב"ה, אברהם דכתיב: "ומצאת את לבבו נאמן לפניך". דוד דכתיב: "מצאתי דוד עבדי". ישראל דכתיב: "כענבים במדבר מצאתי ישראל". הקשו החברים לר' סימון, והא כתיב "ונח מצא חן", אמר להם: "הוא מצא, הקב"ה לא מצא". וביאר שיש חילוק במדרגות הצדיקים, יש צדיק שאין לו זכות אבות אשר חופפת עליו והוא יוצא ללחום מלחמת ה' כצאת השמש בגבורתו, ומשליך את נפשו מנגד להטהר ולהתקדש משורשו ולהתגבר על חומרו העכור, ואת כל השגותיו ומעלותיו בקודש הוא משיג ביגיע כפיו ובזיעת אפיו, הוא הקדוש אשר בו בחר ה' ואותו יקריב אליו. ובמדרגה למטה הימנו הוא צדיק בן צדיק אשר ירושה היא לו מאבותיו, ומסתפק במדרגותיו והשגותיו הבאות לו מחמת שורשו הצח ומקורו הזך. והנה אברהם אבינו ע"ה יצא משורשו תחת אביו, שהיה עובד עבודה זרה וביתו מלא שיקוצים וגילולים, והוא לבדו ובכוחות עצמו בן שלוש שנים הכיר את בוראו במסירות נפש עצומה. ובגין כך היה צריך אברהם אבינו ע"ה להתנסות בעשרה ניסיונות קשים, כדי לטהר את נפשו מכל סיג ופגם של בית אביו, וברוב צידקותו וקדושתו עמד בכלם וזכה לעלות מעלות רמות במדרגות הקדושה, עד ששיעבד כל רמ"ח אבריו לעבודת השי"ת. וכן דוד המלך ע"ה, יצא משורש מואב ולכן כל השגותיו וכל מעלותיו ומדרגותיו בקודש באו לו מתוך הדחק וברוב עמל ויגיעה וצרות עד אין מספר, עד אשר זכה לעלות ראש הפסגה ולומר על עצמו: "ולבי חלל בקרבי". וכן ישראל, אשר היו משוקעים במצרים במ"ט שערי טומאה, עד שטענו המקטרגים עליהם "עד עכשיו היו אלו עובדי עכו"ם" וכיון שהערה השם יתברך עליהם הארה עליונה ורוח טהרה ממרום, מיד השליכו איש שקוצי עיניו והסירו רוע מעלליהם ונטהרו ונתקדשו בקדושה העליונה כאומרם ז"ל: "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן" וזכו להיות כמלאכי השרת. מה שאין כן נח מידה אחרת היתה לו כי היתה לו זכות אבות ולידתו בקדושה משורש חנוך ומתושלח שהיו צדיקים גמורים. אומנם נח היה סומך על זכות אבותיו ולכן אמרו לגבי נח: "הוא מצא, הקב"ה לא מצא", כלומר הוא מצא הכל מן המוכן, ולכן הקב"ה לא מצא, שלא מצא בוא את היגיעה העצמית החביבה לפניו, ולכן לא נחשב נח לפניו כמציאה. וכעת יובנו דברי רש"י "למדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים", "עיקר" דווקא כלומר שהעיקר החשוב לפניו יתברך שמו הוא כשהמעשים הטובים הם תולדותיהם של הצדיקים בעצמם, ולא מה שיש להם בירושה מאבותיהם. ונקט בלשון "צדיקים" לומר לך שאף אם הם באמת צדיקים ועושים מעשים טובים, אין זה עיקר, כיון שלא נתייגעו בדבר ולא טרחו מעצמם. אחים יקרים, דבריו של האדמו"ר זצ"ל אמורים להפיח בנו טללי תחיה, להתקרב תחת כנפי השכינה, גם אם לא זכינו לזכות אבות, הרי שבכח הרצון והתשוקה, היגיעה והטורח נוכל לזכות ולהיות מעושי רצונו, לעקור את שורש הרע ולזכך ולטהר את נפשינו רוחינו ונשמתנו מכל סיג ופגם ולדבק במקור הטוב כל הימים - אמן!

השאלה היכן הראש?

ארוע היסטורי ממדרגה ראשונה קרה בימי נח הצדיק. באו מיים על הארץ וכיסו את כל פני תבל. היה זה בעבור החטאים של בני אותו הדור. הקב"ה היה חייב לבצע שינוי, לעשות תפנית בעולם כדי שיחזור למסלולו. נח ומשפחתו נכנסים לתיבה ועימו כל החיות והבהמות, העופות ואף הרוחות. טלטלות עזות עברו נח וכל יושבי התיבה. לאחר חודשים רבים, נחה התיבה על הרי אררט. כל היקום נמחה כליל והקרע הוכשרה לבנות עולם חדש, טוב יותר ומוסרי יותר. היתה באותה תקופה חיה ענקית - ראם שמה, שאף שלא הייתה בתיבה, ניצלה ממי התופת. ומאידך גיסא, חם - בנו של נח, העורב והכלב, אף שהיו בתוככי התיבה והיו במחיצת נח הצדיק, לא נמלטו מהחטא כמו שמבואר במדרשים. כיצד ניתן להבין זאת ואיך אפשר להסביר שהראם שלא היתה בתיבה - ניצלה, ואילו חם, העורב והכלב לא ניצלו מהחטא? התשובה לכך פשוטה. אף שגופו של הראם היה מחוץ לתיבה, ראשו היה בתוכה, חם, העורב והכלב אף שהיו בתוך התיבה, ראשם, מחשבתם ומאוויים היה מחוץ לתיבה, ולכן לא ניצלו מהחטא. מחשבתו של האדם הינה אחת מהדברים הכבירים שישנו בעולם, וכבר התבטא אחד מהצדיקים הקדמונים זצ"ל, שהיכן שמחשבתו של האדם - שם הוא נמצא. יכול להיות אדם בישיבה, ככולל, בשיעור תורה ובתפילה, אך ראשו לא שם, מחשבתו משוטטת בעולם הרחב ובדברים בטלים - אין זה נקרא שהוא שם במקום הקודש, אולם יכול להיות אדם בעבודה ובדרך, במפגש חברים או באירוח משפחתי, אך ראשו ומחשבתו בתורה ובעבודת ה', חושב הוא איך לשפר את מעשיו ודרכיו ולהתקרב לשם יתברך - שם הוא נמצא בחממה של קדושה וטהרה. נדאג שראשינו ומחשבתנו יהיו "תפוסים" בדברים טובים, ונוזח לחיים מבורכים.

זמני כניסת שבת וציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
19:32	18:57	18:00	ת"א
19:36	18:55	17:45	י-ם
19:34	18:56	17:51	חיפה
19:35	18:57	18:02	כ"ש

הפסרת השבוע: "השמיים כסאי"

כל הזכויות שמורות למערכת העלון

מטעמים לשבת

שמנו, אבל הדבש אינו צריך תיקון וטירחה אלא רק לרדות הדבש מהכורות. ומכל מקום אמרה היונה, גם אם פרנסתי תהיה על ידי טורח ועמל כשמן זית, ועל ידי בשר ודם והיו מתוקים וקלים כדבש בלי שום טירחה, בכל זאת עדיף שיהיו מרורים כזית והעיקר שיהיו מידו של הקדוש ברוך הוא.

(תורת הפרשה)

"ויצאו ללכת ארצה כנען" (יא, לא)

אברהם אבינו, יסוד האומה, הוא בנין אב לכל תולדותיו. "מעשה אבות סימן לבנים". ראוייה היתה לו ארץ ישראל והוא ראוי לה. אבל לא נצטוו ללכת אליה עד שלא החל בצעד הראשון ביוזמתו! מכיון שיצאו ללכת ארצה כנען, אף אם נתעכבו בדרך, נגלה אליו הקדוש ברוך הוא והמריצו להמשיך בה. וכתבו בזה הקדוש, שהדבר בא ללמדנו, שנוכל ליחל לסייעתא דשמיא ולהכוונה ממרום - אך ורק כאשר נתחיל לצעוד בדרך הנכונה ביוזמתנו! שכל הבא להטהר, מסייעין אותו, והפוחת פתח כחודו של מחט פותחים לו פתח כפתחו של אולם!

(מעין השבוע)

המקטרגים ומלאכי החבלה שנבראו בעוונותיו להפרע ממנו, ככתוב: "עוונותיו ילכדנו את הרשע, ובחבלי חטאתו יתמר!".

(מעין השבוע)

"צהר תעשה לתבה" (ו, טז)

כתב בספר "אבני אזל": נאמר בזה הקדוש, כי "נח" מרמז על "שבת" (מלשון מנוחה). השבת מהווה גם עוגן הצלה לאדם מפני מבול העולם. מפליא הדבר, שכאשר נוסף את הגימטריה של "צהר" - מאתיים תשעים וחמש - ל"תבה" - ארבע מאות ושבע - יתקבל יחד המספר שבע מאות ושתים - כגימטריה של "שבת". "צהר תעשה לתבה" - כאשר תעשה צהר לתבה, יהיה זה בבחינת שבת, המצילה מפני המבול...

(מענה של תורה)

"ותבוא אליו היונה לעת ערב והנה עלה זית טרף בפי" (ז, יא)

אמרה: יהיו מזונותי מרויחן כזית בידו של הקדוש ברוך הוא, ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם (ערובין יח). כתב בתורת מהרי"ץ: יש לפרש הכוונה, כי השמן זית בא על ידי טרח שצריך לכתוש הזיתים בבית הבד שיצא

"ותשזות הארץ לפני האלקים, ותמלא הארץ זבוס" (ו, יא)

"ותשחת הארץ", בזהו הקדוש שאלו: אם בני האדם חטאו, הארץ מה חטאה? אלא עיקר הארץ הם בני האדם. וביאר ה"בית הלוי" זצ"ל שהאדם פועל במעשיו בכל הבריאה לטוב ולמוטב. וכשהשחית האדם דרכו, השחית כל בשר דרכו. וביארו בזהו הקדוש, שכל בעלי החיים חיו מין עם שאינו מינו, עד שגם הקרקע הצמיחה מיני כלאים! וכתב, שמכאן תובן החובה להשמר מחברה רעה, לא רק מפני השפעתה הישירה, אלא יש גם השפעה סמויה נוראה!

(מעין השבוע)

"ותשזות הארץ לפני האלקים, ותמלא הארץ זבוס" (ו, יא)

"לפני" - כתב האור החיים הקדוש זצ"ל, שלפעמים כאשר האדם חוטא, יש להמתין עד שתמתח עליו מידת הדין, בבחינת "אלקים", ואז ייגזר עונשו ויבוא עליו, חלילה. אבל יש והאדם יוצר בחטאיו מקטרגים ומלאכי חבלה נוראים ואיומים. ואז, עוד "לפני האלקים", לפני שהוא עומד למשפט ונגזר דינו, מבקשים

בזקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

שלא יעזוב. חרף הקשיים, על אף הסכנות. "קשיים לא הרתיעוני", ענה הרב נחיצות, "וסכנות אינן מפחידות אותי. דומני שהוכחתי לכם זאת בשנים האחרונות". "אומנם כן", ענו. "לפיכך אנו שואלים מה נשתנה, מה הביא לנקודת השבירה?". "נקודת שבירה?!" תמה הרב. "מי דיבר על נקודת שבירה? המצב, פשוט, השתנה. גורם חדש נכנס לתמונה". "מה?!" שאלו בפליאה. "ילדי גדלו, ועלי לדאוג לחינוכם", השיב. "מבינים אתם, יהודי הוא חייל במערכה. וחובתו העליונה - לדאוג לחינוכם היהודי המושרש של בניו! כל השאר - בעדיפות שניה..." והוא הציל את בניו - והאיר ליהדות ארצות הברית ולכל העולם שנות יובל ויותר. מעשה שהיה הוא, ותמיד חתרתי למצוא לו מקור. ככלות הכול, על כף המאזניים האחת שלושה בנים ועל כף המאזניים השניה קהילה שלימה. מי יכול להכריע בדיני נפשות! הגאון הכריע. ולא רק הוא: בשעת התמנה רבי יואל קלופט זצ"ל לאב בית דין בבאר שבע. לא היתה זו באר שבע של היום. הוא ריכז וגייב את בני הקהילה, דרש ולימד והדריך ופסק, ובנה מקוה טהרה משוכללת. אך כשילדיו גדלו וחשש לחינוכם, הורה לו הרב מברסק, מרן הגרי"ז זצ"ל, לעזוב הכל ולעקור למקום תורה! מה המקור לכך? מצאתיו בפרשתנו, נח, אמרו חז"ל, לא פעל בהשבת דורו בתשובה כאברהם אבינו. נשמעת כאן נימת ביקורת על מי שהתורה מעידה שהיה צדיק תמים. ובעל ה"כתב סופר" כתב להצדיק את הצדיק. היה ביניהם הבדל: לנח היו בנים... וכשיש לו לאדם בנים - עליו להשקיע כל מעייניו בחינוכם! ועיינו הראות, שאומנם הצליח! "וידבר אלקים אל נח ואל בניו איתו, שארבעתם נביאים". הדור כולו נמחה, ובנים אלו הקימו עולם, היוו תשתית לאנושות החדשה! כמה לקח יש בדברים. כמה חובה מטילים הם על ההורים: חובתנו הראשונית, כלפי ילדנו היא. להצילם מאוירת הרחוב, ולחנכם לתורה ולאמונה!

(מעין השבוע)

בן עשרים וחמש שנה היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל כאשר נקרא מרבנות אוזדה לכהן כרבה של ליובן שברוסיה, בעיצומה של המהפכה הבולשביקית. השלטונות התאנו לכל דבר שבקדושה, רדפו את הדת ושומריה באף ובחימה. השוחט נאסר והוגלה לסיביר. משכורתו של הרב עוקלה, והוא וביתו נידונו לחיי רעב. כל זה לא שבר את רוחו, והרבנית אימצה את ידיו. מוכנה היתה לסבול חרפת רעב, לרעוד מכל נקישה בדלת, לפחוד לילה ויומם, לדעת שבעלה עלול להאסר בכל רגע בעוון פעילות בלתי חוקית. הוא המשיך ללמוד וללמד, להורות ולערוך חופות. כאשר נסגרה המקוה בפקודת השלטונות - בא בדברים עם הקבלן שבנה את בריכת השחיה המקומית. תמורת שלמונים נכבדים ותחניות נרגשות הכשיר הקבלן בסתר אוצר של מי גשמים שהשיק לבריכה והפך אותה למקוה טהרה כשרה. השלטונות ניאוו להקצות שעות רחצה נפרדות לנשים בלא שידעו את סוד המקוה, וכך הציל הרב הצעיר והמסור את קהילתו מאיסורי כרת חמורים ונוראים. רדיפות השלטונות גברו, הם החליטו להפקיע את דירתו של הרב. שמש בית הכנסת, שהתגורר עם שבעת ילדיו בחדרון צר בירכתי בית הכנסת, ניאוו לחלוק את החדרון עם משפחת הרב, שמנתה שלושה ילדים רכים וחותר קשיש. וכאשר בחור ישיבה עירי חסר תעודות, שנרדף על ידי הבולשת הסובייטית, ביקש מקלט - הציע לו הרב את חדרו, והוא היה בו המשתכן השישה עשר! והכל ידעו מה יהא השלב הבא במלחמת הטומאה בקדושה. מאסר היה שאלה של זמן. אבל זה לא הפחיד ולא הרתיע. "יהודי הוא חייל במערכה, וחייל אינו בורח משדה הקרב", אמר בנחישות. ויום אחד נפלה הידיעה כרעם ביום בהיר: הרב עוזב! הוא גישש בדבר האפשרות לעלות לארץ ישראל, ונענה בשלילה. מאמריקה נענה בחיוב, והשלטונות שמחו לאשר את יציאתו. להפטר ממנו. משלחת של יהודי העיר באה להתחנן שישאר, לבקש

והייתם לי סגולה

כל המודה ביסורים ושמח בהם, נותנים לו חיים בעולם הזה ובעולם שאין לו סוף

(תנא דבי אליהו סוף פרק ג').

(ישועה והצלחה)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

הינור הבנים

מה הראיתם לילד?

הרב יחיאל יעקבזון סיפר שמורה אחד שאל: "מה יותר חשוב מהתורה?" בכיתה שררה דממה, עד שילד אחד הצביע והשיב: "לאכול טשולנט בשבת." כל הכיתה פרצה בצחוק, והילד הוצא מהכיתה. מאוחר יותר, ביקש המורה מן הילד להסביר את תשובתו. הילד אמר: "בסעודת שבת, אני מנסה לספר לאבא שלי מה למדתי בחיידר על הפרשה, אבל הוא ממשיך לאכול ולא מקשיב לי. אז אני מבין שלאכול טשולנט בשבת יותר חשוב מהתורה." הלקח שאפשר ללמוד מסיפור זה ברור. אם ילד רואה שחשוב יותר לאביו לאכול מאשר להקשיב לדברי תורה, הוא מקבל מסר שהאוכל חשוב יותר בחיים מלימוד התורה. הילד לא מותח ביקורת על אביו. הוא פשוט מקבל את מה שאביו מראה לו. האב אינו חייב לקום על רגליו ולשאת דרשה באוזני בנו. מעשיו מהווים שיעור בלתי פוסק לבנו, העוזר לו ללמוד מה חשוב בחיים. ומה לנו עוד לדבר כאשר בעינינו רואים לאן הנוער שואף להגיע היום? איך היחס למצוות ולתפילות? שלא לדבר על תורה ועמל תורה, מי אשם? איננו מחפשים!! נקודה למחשבה עם התבוננות וחשבון נפש תציל את מה שנשאר, וה' יראה בעונינו.

שלום בית

מהו יזוס לאשה?

בספר אהבה ורעות כתב באורך עד כמה יש לנהוג בכבוד גדול באשה אשר נתן ה' לנו, עד כמה צריך לייקר אותה ולדאוג לצרכיה, והגה"צ רבי נפתלי זוב אמסטרדם גאב"ד אלקסוט היה מספר, כי לאחר נשואיו נשאל על ידי רבו רבי ישראל מסלנט: "ר' נפתלי, אמור נא לי, האם אתה עוסק במצות גמ"ח?" השיב לו: "מורי ורבי, אין לי כסף במה לעשות גמ"ח. לא התכוונתי לגמ"ח בממון" - החזיר לו ר' ישראל "אני מתכוון, אם אתה עוסק בחסד בתוך ביתך, עם אשתך. צריך אתה לדעת כי לא לקחת שפחה כדי שתשרת אותך, אשתך היא כגופך ועליך לעזור לה..." מידת הטבתו באה לידי גילוי במיוחד, ביחסו לאשתו השנייה. לעת זקנתו נשא אשה זקנה שתטפל בו. האשה הזאת חלתה מיד ונפל בחלקו לטפל בה. מעניין היה לראות היאך ר' נפתלי הישיש והחלוש משרת את אשתו. היה מנקה את הבית, שוטף ומדיח את הכלים, מסיק את התנור ועוסק בכל העבודות הקשות, והכל מתוך חיבה ושמחה שנתגלגלה לידו הזדמנות כזו להיטיב עם הזולת. אכן בדרך כזו נוכל לזכות לבית של שלווה ואחוה, לא מצד "העבדות" לאשה או מצד "ההשתעבדות" בבעל אלא מחמת ציווי הבורא לכבד ולייקר וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם בתוספת כבוד וחיבה למען השראת השכינה בביתנו וטוב לנו.

אמרי שפר

- * הרב"ק רבי זאב מסטריקוב זצ"ל אומר: השותק, שעה שאין לו מה להגיד, אינו שומר לשונו, הוא רק מעיד על עצמו שאינו טיפוש. שומר פיו ולשונו - הוא השותק בשעה שיש לו מה לומר.
- * הרב"ק רבי יצחק מוורקה זצ"ל אומר: ההתבודדות טובה לנשמה, טובה לכל, אבל עיקר ההתבודדות - בין אנשים. השותק בהיותו בודד, אינו יכול לטעון ששכר את תאוות הדיבור.
- * הרב"ק רבי מנחם מנדל מוורקה זצ"ל אומר: הסוס שתקן גדול, אינו מוציא דבר מפיו, ואף על פי כן סוס הנהו. שתקן, הוא השותק בעת דיבורו.
- * הרב"ק רבי אייזל מסלונים זצ"ל אומר: "סיג לחוכמה - שתיקה" - (אבות ג, יג) - השתיקה אומנם סיג היא, אבל לא כל העיקר כולו. בשתיקה בלבד, עדין אין אדם נעשה חכם. (פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-משל ונמשל

"מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה" (ז, ח) אמרו חז"ל בגמרא מסכת פסחים (דף ג'): "לעולם אל יוציא אדם דבר מגונה מפיו, שהרי עיקם הכתוב שמונה תיבות ולא הוציא דבר מגונה מפיו, שנאמר: "ומן הבהמה אשר איננה טהורה". חז"ל מלמדים אותנו ממה שכתוב בפסוק: "ומן הבהמה אשר איננה טהורה", ולא כתוב: "ומן הבהמה הטמאה", שאין לדבר דיבור שאינו הגון. מדוע, אם כן מופיעה בתורה פעמים רבות המילה: "טמא", או "טמאה"? והרי בכל פעם היה צריך להיות כתוב: "אשר איננה טהורה"? הדבר יבואר על פי **משל**: העיר אחת גר יהודי עשיר מופלג, ועם זאת היה האיש גם תלמיד חכם גדול. תורה וגדולה במקום אחד. בשכנותו גר יהודי פשוט ועם הארץ, עני ואביון, שנודע בכינויו: "יוסל בטלן". יום אחד התדפק הלך על דלתו של הגביר. פתח המשרת ושאל אותו מה רצונו. מחפש אני את כתובתו של ר' יוסף הגר ברחוב זה, ענה ההלך. מי??? - פרץ המשרת בצחוק גדול - ודאי מתכוין אתה ליוסל בטלן!... ובכן הנה כאן מתגורר הוא, בבקתה העלובה ממול... שמע בעל הבית את דברי משרתו ונזף בו: האם אינך מתבייש? ההעליב שכן בפני אדם זר בכינויי גנאי, אין זה נאה!

לאחר כמה ימים התדפק על דלתו של הגביר שדכן, ובקש להתראות עם הכל הבית. השכן - אמר השדכן - ר' יוסף שלחני אליך, ברצונו להציע את בנו הבחור כחתן לבתך... מי??? - צעק בעל הבית בקול גדול - יוסל בטלן??? שאני אשתדך עם יוסל בטלן?! צא מעלי ואל תוסף לבוא אלי בהצעות כגון אלה... סלח לי אם אעזי ואשאל - פנה המשרת אל אדוניו - לפני כמה ימים מספר גערת בי על שאני מכנה את השכן בכינוי: "יוסל בטלן", והנה עכשיו אני שומע את אותו כינוי מפיקך?... ודאי - השיב בעל הבית - כאשר בא יהודי ושואל מה היא כתובתו של השכן, אין זה נוגע לנו, ואין מקום לספר "בתארי" של השכן. אולם כאשר מציעים לי שידוך עם בנו, צריך אני להודיע מפני מה אין שידוך זה ראוי לנו... כך הוא גם **הנמשל**. כאן מונה לנו התורה אילו חיות ובהמות נכנסו לתיבת נח, אין זה מענייננו לדעת מי מהם טהורה ומי מהם אינה טהורה, משום כך שינה הכתוב והאריך בלשונו, כדי ללמדנו חומר דיבור שאינו ראוי. אולם בשאר המקומות, כאשר מדובר בשמירת נפשו של יהודי ממאכלים אסורים, שם אין צורך להשתמש בלשון עקיפה ועדינה, אלא יש לומר בכל חומר הדין: דבר זה "טמא הוא לכם!"

(משלי המגיד מדובנא)

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ יש נוהגים לקרוא קריאת שמע בקול רם, ויש נוהגים לקרוא בלחש. ועדיף יותר לקרוא בקול רם, אלא אם כן במקום שהדבר יכול להפריע לאחרים, שאז יש לקרוא בלחש.
- ✓ הקורא קריאת שמע צריך להשמיע לאוזניו את מה שהוא אומר, ובדעבד גם אם קרא בלחש ולא השמיע לאוזניו - יצא ידי חובה. אבל אם רק הרהר בלבו ולא הוציא בשפתיו - לא יצא ידי חובה.
- ✓ אותם הקוראים פסוק "השמרו לכם" ופסוק "וחרה אף ה'" בלחש, צריכים לזהר שגם פסוקים אלו ישמיעו לאוזנם. וכשקוראים וחרה אף ה' וגו', צריך לתת ריוח בין תיבת "וחרה" ולבין תיבת "אף", שלא יישמע כאומר "וחרף".
- ✓ חולה או אנוס שאינו יכול לקרוא קריאת שמע בפיו, ירהר אותה בלבו. ומכל מקום כאשר יעבור האנוס, אם עדיין לא עבר זמן קריאת שמע יחזור ויקראנה.
- ✓ מי שצוהו הרופא שלא יוציא מפיו אפילו תיבה אחת במשך זמן מסוים, כגון שבוע, שאם לא כן יאבד קולו או יפגמו לעולם. אם ברור לחולה שאבחת הרופא אמיתית, ורוצה לשמוע לו ולנהוג בזהירות יתרה ולא לדבר כלל - רשאי הוא לעשות כן (שהרי אין אדם חייב לבזבז כל ממונו כדי לקיים מצות קריאת שמע), ולכן ירהר בלבו קריאת שמע (וכן התפילה והברכות), ויכול גם להוסיף לשמוע מאדם אחר, ויהיה בזה תוספת בקיום המצוה, וגם יחתך התיבות בשפתיו אפילו בלי קול כלל - בשעת ההרהור והשמיעה.
- ✓ מי שאינו בקי ואינו יודע לקרוא קריאת שמע בעצמו, אם הוא עם הציבור, יקרא פסוק ראשון עם הציבור, (כיון שאין בזמנינו אדם שאינו יודע לומר פסוק ראשון של קריאת שמע), ואת שאר קריאת שמע ישמע מפי השליח ציבור. ואם הוא ביחיד, יאמר לו את כל הקריאת שמע מילה במילה, ויאמר אחריהם. מעיקר הדין נפסק בשולחן ערוך, שרשאי אדם לקרוא קריאת שמע בכל שפה, ובלבד שידקדק באותה שפה. וצריך שיבין את אותה שפה. ומכל מקום כתבו הפוסקים שבזמן הזה אין קוראים קריאת שמע אלא בלשון הקודש, כיון שיש תיבות רבות בתוך קריאת שמע שיש בכל אחת מהן ביאורים שונים בדברי חכמינו ז"ל, ואי אפשר לתרגמם לשפה אחרת כראוי.
- ✓ מי שנמצא בבית הכנסת בשעה שהציבור קורא קריאת שמע, גם אם הוא כבר קראה, צריך לקרוא עמהם פסוק "שמע ישראל". ופסוק "ברוך שם". כדי שלא יראה כאילו אינו רוצה לקבל עליו עול מלכות שמים עם הציבור.
- ✓ אף על פי שמעיקר הדין אינו צריך לקרוא כל קריאת שמע עם הציבור, מכל מקום טוב שיקרא עמהם את כל קריאת שמע, ויקבל שכר כקורא בתורה. גם אם עדיין לא קרא קריאת שמע, יקרא עמהם את פסוק "שמע ישראל" ופסוק "ברוך שם", וכיון שלא לצאת לצאת בזה ידי חובת קריאת שמע, כדי שיוכל לקרותה אחר כך על סדר הברכות. ואם עדיין לא בירך "ברכות התורה", יאמר עמהם רק את הפסוק הראשון.
- ✓ אם הוא נמצא באמצע ברכות קריאת שמע, ושמע את הציבור אומרים פסוק "שמע ישראל", לא יפסיק לאומרו עמהם, אלא ימשיך בתפילתו ויאמר את המילים באותו ניגון שהציבור אומרים קריאת שמע, כדי שיהיה נראה כאילו קורא עמהם. וגם יניח יד ימינו על עיניו, כדי שיהיה נראה כקורא עמהם. והוא הדין בזה כשנמצא בבין הפרקים בקריאת שמע וברכותיה.
- ✓ זמן קריאת שמע של שחרית הוא משעה שיוכל להכיר את חבירו שנפגש עמו לפרקים, ממרחק ארבע אמות. וכן זמן ברכות קריאת שמע של שחרית מתחיל מזמן זה.
- ✓ כיון שעיקר זמן תפילת שמונה עשרה של שחרית לכתחילה הוא בנץ החמה (ולפני כן אין להתפלל אלא בשעת הדחק), ומכיון שצריך לסמוך גאולה לתפילה, דהיינו להתחיל תפילת שמונה עשרה מיד לאחר שסיים ברכת "גאל ישראל", ללא הפסק ביניהם. על כן מצוה מן המובחר לקרוא קריאת שמע כותיקין (שתים או שלוש דקות לפני נץ החמה), כדי שסיים ברכת "גאל ישראל" בשעת נץ החמה ויסמוך לה מיד את תפילת שמונה עשרה. ומי שיוכל לעשות כן שכרו מרובה מאוד. ומובטח לו שהוא בן העולם הבא ואינו ניוזק כל אותו היום.
- ✓ מי שהוא ער סמוך לנץ החמה ואינו מתפלל באותה שעה, אלא דעתו להתפלל מאוחר יותר, נכון שיקרא קריאת שמע, כשתי דקות לפני נץ החמה כותיקין. ולפני שיקרא יתנה שאם עיקר זמנה הוא לפני הנץ, יוצא בזה ידי חובת קריאת שמע, ואם לאו, הרי הוא כקורא בתורה, ויצא ידי חובה אחר כך כשאומרה על סדר הברכות.
- ✓ על לא קרא קריאת שמע סמוך לנץ החמה, ישתדל להקדים ולקרוא מוקדם ככל האפשר, כיון שזרזים מקדימים למצוות. ומכל מקום אין לו להתפלל ביחידות מחמת שרוצה להקדים לקרוא קריאת שמע, אלא כל שיוודע שיוכל להתפלל בציבור לפני סוף זמן קריאת שמע, ימתין כדי שיתפלל עם הציבור, ועל כל פנים יזרז עצמו להקדים להתפלל.

(התפילה והלכותיה)